

Нікітіна Ірина Всеволодівна
кандидат психологічних наук,
доцент кафедри філософії
Національного університету
харчових технологій

Розвиток творчого потенціалу майбутніх фахівців як складової комунікативного потенціалу українського суспільства

Формування комунікативного потенціалу українського суспільства, вихід вітчизняної науки, техніки і культури на світовий рівень, національне відродження, становлення державності та демократизації суспільства в Україні значною мірою залежить від того, наскільки ефективно у вищій школі формується нині творчий потенціал економістів, правознавців, інженерів, керівників виробництва і вчених, менеджерів, педагогів і працівників культури, лікарів, агрономів та інших фахівців. Сьогодні вища школа несе пряму відповідальність за кадрове забезпечення науково-технічного прогресу, підвищення ефективності суспільного виробництва, духовного життя, розвитку науки і розбудови держави. Творчі здібності особистості характеризуються як психологічні можливості людини набувати нові знання, уміння і навички. Завдання особистості, колективу — розкрити і розвинути їх. Значну роль у розкритті творчих здібностей студента і перетворення їх на творчу діяльність відіграють його мотиви і воля. Тому освітня діяльність вищої школи спрямована на формування і збагачення мотивів творчої діяльності майбутнього фахівця.

Формування і розвиток творчої активності майбутнього спеціаліста вимагає адекватної системи взаємовідносин студента і викладача (оскільки творчу особистість може формувати лише творча особистість), відповідного стилю діяльності всіх суб'єктів навчально-виховного процесу, а також особливих зв'язків вищої школи із суспільством. Важливим фактором формування творчої особистості є розвиток самостійності і відповідальності студента у розв'язанні пізнавальних, професійних, суспільно-політичних, трудових і моральних проблем.

Завдання педагогічного колективу і студентських організацій полягає в тому, щоб сформувати, міцно закріпити активну громадянську життєву позицію студента відповідно до потреб суспільства та його особистості. Самостійність, відповідальність, активність — це характеристики, властивості життєвої позиції творчої особистості.

У педагогічній взаємодії викладача зі студентами необхідно свідомо і цілеспрямовано керуватися знаннями індивідуальних особливостей кожного студента і студентської групи в цілому.

Відомий психолог Карл Роджерс виділяє такі умови, що сприяють розвитку творчості особистості студента: 1). *Психологічна безпека* (визнання безумовної цінності індивіда; відсутність зовнішньої оцінки; розуміння, співпереживання). 2). *Психологічна свобода* (надання індивідові необхідної свободи виразу думок, відчуттів, станів), яка, незважаючи на те, що виражається за допомогою символів, означає відповідальність перед самим собою, перед людьми. Аналіз ідей К.Роджерса про творчість показує, що творчість студента, детермінантами якої є його особисті якості, розвиває його цілісну активну індивідуальність.

Важливою умовою зростання творчої особистості студента є формування його інтересу до майбутньої професійної діяльності та стимулювання творчості. У цьому значну роль відіграє характер педагогічних вимог до студента. Загально визнано, що рівень цих вимог повинен створювати зону “найближчого розвитку” студента (Л. Виготський). Навчання творчих молодих людей повинно бути організовано на достатньому і необхідному рівнях важкості. Будь яке зниження вимог до обсягу і характеру засвоєння необхідних знань знижує пізнавальну і творчу активність студента, створює неправильне уявлення про те, що вимагатиме від нього майбутня професійна діяльність. Разом з тим надмірність вимог теж може породжувати у свідомості студента негативний психологічний комплекс неповноцінності. Протиріччя між об’єктивними вимогами і суб’єктивними можливостями — джерело розвитку творчих здібностей суб’єкта у навчанні і розвитку. Це протиріччя можливо розв’язувати шляхом диференціації єдиних за змістом завдань, різноманітністю форм і засобів педагогічного керівництва, якістю методичного забезпечення пізнавальної діяльності студента і контролю за її ходом.

Зростаюче значення у стимулюванні творчої діяльності майбутнього спеціаліста набуває науково-дослідна робота студентів, яка нині стає невід’ємною і ключовою частиною їхньої пізнавальної діяльності. У цьому зв’язку необхідне вдосконалення організаційних форм наукової роботи як засобу розвитку творчого потенціалу студента, створення такої громадської думки, яка сприяє утвердженню у

студентському середовищі пріоритетності наукової роботи в підготовці висококваліфікованого, творчого спеціаліста.

В чому полягають особливості вирішення проблеми формування та розвитку творчої активності студентів? По-перше, практика показує, що сучасний рівень педагогічної діяльності виявляється недостатнім для повноцінного вирішення даної проблеми. Ще й досі випускаються спеціалісти з недостатньо розвиненим творчим потенціалом, отже не підготовлені до роботи у сучасних динамічних професійних та соціальних умовах.

По-друге, змінюються критерії оцінки здібностей спеціаліста. Професійна компетентність, ерудованість були й залишаються суттєвими професійними якостями спеціаліста. Але в умовах прискорення науково-технічного прогресу та ускладнених інформаційних процесів цього вже замало. Необхідне виховання і самовиховання високої методологічної культури мислення, розвитку професійних здібностей, щоб не лише орієнтуватися в потоках професійної та наукової інформації, але й правильно її обробляти, вміти самому шукати нову інформацію і адекватно застосовувати її на практиці.

По-третє, для сучасного підходу до проблеми суттєво і те, що акцент переноситься на самостійність та відповідальність студента за формування його творчої активності. Вже багато років пропагується, що студент повинен бути активним суб'єктом власного розвитку і самореалізації як у професійній діяльності так і у житті в цілому. Однак поки що нерідко студент виступає об'єктом навчання і розвитку. Відповідальність з нього часто знімається або не є повною, самостійність суттєво звужена.

І по-четверте, формування і розвиток творчої активності студентів потребують творчої самовіддачі від викладачів ВНЗ, примноження та розвитку їхнього творчого потенціалу, якісних перетворень у стилі науково-викладацької діяльності і підвищення культури педагогічної взаємодії зі студентами.